

Konferencija za novinare nakon sjednice Upravnog odbora Vijeća za provedbu mira

Visoki predstavnik Valentin Inzko

Dame i gospodo,

Hvala svima što ste došli.

Nažalost, Rusija nije mogla prihvatiti ovaj komunike. Sigurno razumijete da je jedino ispravno s moje strane da u njihovo ime ne objašnjavam razloge iz kojih su odlučili tako reagirati. Siguran sam da će vam to oni sami obrazložiti.

Žalimo zbog toga, a ovakvu situaciju smo imali već jednom 2008. godine, tokom mandata mog prethodnika. Ovo ni na koji način ne umanjuje ulogu Ruske Federacije u Upravnom odboru Vijeća za provedbu mira, koju mi poštujemo.

U Komunikeu su prezentirani zaključci s naše sjednice održane tokom protekla dva dana, ali sam želio da vam se direktno obratim kako bih vam približio način razmišljanja koji je doveo do nekih od ovih zaključaka.

Prije svega, dozvolite mi da kažem da je diskusija bila otvorena, konkretna, temeljita i sveobuhvatna. Nije nikakva tajna da je međunarodna zajednica duboko zabrinuta zbog

neuspjeha vodećih političkih lidera i institucija Bosne i Hercegovine da ispune uslove potrebne za integraciju u evroatlantske institucije i osiguranje napretka ove zemlje.

Poruka Upravnog odbora političkim liderima i institucijama je vrlo jasna: uozbiljite se i počnite ostvarivati konkretne rezultate u korist ove zemlje i njenih građana.

Upravni odbor jučer se sastao s predsjedavajućim Vijeća ministara BiH, gospodinom Bevandom, i jednim od njegova dva zamjenika, ministrom financija, gospodinom Špirićem, kada se razgovaralo o, kako su to obojica konstatirala, prilično razočaravajućem neuspjehu da se postigne napredak u vezi s nekoliko pitanja s kojima se suočava vladajuća koalicija u državnim institucijama. Naravno, i u okviru Vijeća ministara nije bilo napretka, ali je situacija još lošija u Parlamentu na državnom nivou jer su od 2010. godine usvojena samo četiri zakona, ne uključujući budžet.

Nakon sastanka s predstavnicima bosanskohercegovačkih institucija, Upravni odbor PIC-a započeo je detaljnu analizu teških pitanja u vezi s napretkom zemlje. Konkretno, razgovarali smo o sljedećim pitanjima:

- neprovođenje presude Evropskog suda u predmetu Sejdić-Finci i ostale prepreke koje onemogućavaju napredak BiH na putu ka EU;
- zabrinjavajuća praksa neprovođenja odluka najvišeg sudskog organa u BiH – Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je sam u 35 slučajeva naveo problem neprovođenja njegovih odluka. Dakle, ne radi se o pojedinačnom slučaju ili izuzetku, kao što je Mostar, nego se radi o praksi, a takva praksa je zabrinjavajuća;
- nepoduzimanje minimalnih koraka koji su potrebni za rješavanje vojne imovine i za deblokadu učešća BiH u NATO-ovom Akcionom planu za članstvo i za daljnju provedbu programa 5+2, što je potrebno za zatvaranje OHR-a. Treba podsjetiti da se, kada je u pitanju vojna

imovina, radi samo o 63 objekta. Polovina ih je već riješena, a potrebno je poduzeti neke aktivnosti u vezi s preostalim objektima. No, potrebna je prvenstveno politička volja;

- neuspjeh nastojanja da se okonča paraliza organa vlasti i institucija u Federaciji BiH ;
- neuspjeh da se osigura demokratska zastupljenost i organiziraju efikasne vladajuće strukture u Mostaru;
- neuspjeh u rješavanju ekonomske krize zbog koje sve veći broj građana živi u siromaštvu;
- neuspjeh u rješavanju problema korupcije;
- neuspjeh u odustajanju od retorike kojom se poziva na podjele i ponovno usmjeravanje napora na hitno pronalaženje rješenja za probleme s kojim se suočavaju građani.

Ovi neuspjesi stoje u jakom kontrastu prema pomacima koje su ostvarile susjedne zemlje, a koji su dobrim dijelom rezultat volje lidera da predvode ove procese.

Mnoge delegacije u Upravnom odboru PIK-a čudile su se s pravom da, ako su lideri u Srbiji mogli naći hrabrosti i volje da postignu kompromis na jednom tako teškom pitanju kao što je Kosovo, dok istovremeno lideri u BiH nisu u stanju pronaći kompromis da provedu presudu Sejdić-Finci. Želio bih vas pitati, a ovo nije demagoško nego suštinsko pitanje, šta je teže: riješiti slučaj kao što su Kosovo i Srbija ili riješiti predmet Sejdić-Finci? Ili još drastičniji primjer: riješiti pitanje Kosova i Srbije ili riješiti pitanje Mostara – šta je teže? Mislím da politički lideri trebaju o tome ozbiljno razmisliti. Imamo jako dobar primjer iz susjedstva.

Nekoliko delegacija je također izrazilo zaprepaštenost jednim općim nepostojanjem osjećaja hitnosti ili odgovornosti. Budući da je politika Upravnog odbora PIC-a, OHR-a i cjelokupne međunarodne zajednice u nekoliko proteklih godina bila da se odlučivanje skoro u potpunosti prepusti institucijama BiH, pokušaji da se međunarodna zajednica okrivljuje za probleme

koji tište ovu zemlju samo su prazni izgovori.

Dozvolite mi da naglasim da je opći utisak da su u BiH podbacili politički lideri, a ne građani. Odgovornost za neuspjeh Bosne i Hercegovine da postigne napredak može se pripisati malom broju političara. Nažalost, ovaj mali broj političara ne ostvaruje konkretne rezultate. Možda ćete također pročitati informacije koje danas dolaze iz Evropskog parlamenta gdje je Doris Pack željela predložiti rezoluciju o Bosni i Hercegovini. Ta rezolucija će biti prihvaćena, ili je prihvaćena, a ona je također željela da predloži amandman na ovu rezoluciju o Bosni i Hercegovini po kojem bi se suspendiralo članstvo BiH u Vijeću Evrope, a također bi se suspendirali IPA fondovi i Prijelazni sporazum. Ovaj amandman nije prošao. Odbijen je, ali bilo je veoma tijesno. 305 poslanika je glasalo protiv ovog amandmana, a 278 je glasalo za amandman. Dakle, vrlo tijesan rezultat glasanja i mogao se gotovo usvojiti da je 14 ili 15 glasova prevagnulo na drugu stranu. Mislim da je ovo veoma alarmantna situacija i da je to zvono za uzbunu za BiH i njene političke lidere. Ustvari, to je u istom tonu kao upozorenje Stefana Fuelea.

* * *

Članovi PIC-a su također razgovarali o tekućoj inicijativi za reformu Federacije. Jasno je stavljeno do znanja da će element ustavne, institucionalne i administrativne reforme pomoći da se smanji trošak vlasti i da je učini efikasnijom – i politički direktori su izrazili podršku inicijativama u ovoj oblasti, posebno zbog toga što dolazi i od domaćih eksperata. I, naravno, izneseno je mišljenje da reforma Federacije treba također uzeti u obzir Washingtonski i Daytonski sporazum.

Također je jasno da, ukoliko se institucijama koje već postoje pruži podrška i ako se osnaže, onda političari neće moći blokirati sistem da bi ostvarivali sopstvene ciljeve.

Zakon, sudovi, regulatorne agencije i zakonski organi su tu da

štite građane i da osiguraju da političari budu odgovorni za svoje djelovanje. Ove institucije se moraju podržavati i jačati i one imaju podršku međunarodne zajednice.

U tom pogledu, ja bih naglasio da je na ovoj sjednici PIC istaknuo činjenicu da se međunarodna zajednica u Bosni i Hercegovini ne bavi primarno nekolicinom moćnih ljudi – naš angažman je sa četiri miliona građana.

Jasno je da jedna mala manjina političkih lidera nije bila u stanju ili nije bila voljna da predstavlja interese ovih četiri miliona ljudi – problemi se ne smanjuju: oni se povećavaju.

* * *

Vijeće za provedbu mira je razgovaralo o načinima rješavanja konkretnih izazova, uključujući krizu u Federaciji, prepreke na putu prema evroatlantskim integracijama, stalna osporavanja Daytonskog sporazuma i suvereniteta Bosne i Hercegovine, situaciju u Mostaru, te teškoće s kojima se građani suočavaju zbog ekonomske krize.

Jedna oblast koja direktno utiče na građane i o kojoj smo razgovarali dosta detaljno je jedinstveni matični broj. Privremeno rješenje, koje bi zadržalo jedinstveni sistem uređen na državnom nivou je na dohvat ruke, ali ipak neki su odlučili da ga opstruiraju, kao izgovor za rušenje sistema. Od nekih članova Upravnog odbora PIC-a smo čuli da ako se ovo pitanje ne riješi na pravilan način, onda bi moglo također ugroziti izdavanje pasoša, a posebno putovanja građana BiH u strane države. Bez jedinstvenog sistema matičnih brojeva, građani se u budućnosti mogu suočiti sa teškoćama pri dobijanju viza za neke zemlje za koje još uvijek treba viza. Štaviše, sa stanovišta Daytonskog sporazuma jednostavno nije prihvatljivo da niži nivoi vlasti – kao što su entiteti – jednostrano uređuju pitanja koja su već uređena državnim zakonima.

U vezi sa Srebrenicom i crkvom u Budaku, izneseni su jasni stavovi i molim vas da pogledate naš komunike koji je sasvim eksplicitan i opširan u vezi s ovim pitanjem.

U prošlosti smo pozivali političke lidere da usvoje konstruktivnije i realnije stavove; surađivali smo sa njima i, kad god je to bilo moguće, podržavali smo ih.

Ali, rezultati nisu bili ohrabrujući i građani, civilno društvo, moraju se upitati da li su promjene neophodne ili ne i koliko još dugo ovo može trajati.

Prvi zamjenik visokog predstavnika Roderick Moore

Ja ću govoriti o Mostaru. U vezi s tim, vođeni su sadržajni razgovori. Čak su možda i najšire diskusije bile usredotočene na situaciju, politički zastoj i krizu u Mostaru. Kada dobijete primjerak Komuniquea, vidjećete da su najoštrije riječi, po mom sudu, u dijelu koji se bavi Mostarom. A razlog za to je vrlo jednostavan. Ja mislim da međunarodna zajednica, a svakako ambasadori koji su bili ovdje u ovoj prostoriji jučer i danas, jednostavno ne mogu vjerovati da domaći političari ovo pitanje nisu mogli riješiti u dvije i po godine od kako je Ustavni sud donio presudu. Mislim da su koristili termine kao što je žaljenje zbog neuspjeha lokalnih političkih stranaka da u protekle dvije i po godine riješe ovo pitanje. Ovo je nevjerovatno važno pitanje, ne samo po našem mišljenju, nego i po mišljenju visokih zvaničnika ove države.

Obaveza poštivanja presuda Ustavnog suda ove zemlje, koji je, na kraju krajeva, najviši sud u Bosni i Hercegovini, proističe direktno iz Dejtonskog mirovnog sporazuma, konkretno iz Aneksa 4 (Ustav), gdje se navodi da su odluke Ustavnog suda konačne i obavezujuće.

Značajno je i to što su ambasadori u razgovorima koje su vodili jučer s predsjedavajućim Vijeća ministara Bevandom čuli

kako je on nekoliko puta ponovio da je prosto neprihvatljivo da se odluke Ustavnog suda ignoriraju. On je čak otišao tako daleko da je ustvrdio, i to ispravno, da je neizvršavanje odluka Ustavnog suda krivično djelo. Naravno, kriza u Mostaru proizlazi direktno iz propusta političkih stranaka da urade upravo to – da poštuju presude najvišeg suda u zemlji.

Mislim da vam je svima poznato da je prije sedam mjeseci na ovom istom mjestu, OHR uz podršku Upravnog odbora pokrenuo proces posredovanja u iznalaženju kompromisnog rješenja za ovaj problem, tj. krizu u Mostaru. Mi smo pokrenuli ovaj proces jer smo bili uvjereni tada, a uvjereni smo i sada – i cijela međunarodna zajednica koja je predstavljena u Upravnom odboru je uvjerena – da je pitanje Mostara rješivo. Po mom mišljenju, kao što je rekao visoki predstavnik, to pitanje je manje komplicirano od Kosova. Mi smo čvrsto uvjereni da postoje kompromisna rješenja koja su u potpunosti u skladu s odlukama Suda, Ustavom Federacije i kantona, i naravno koja ni na koji način neće ugrožavati niti štetiti interesima bilo kojeg od konstitutivnih naroda u Mostaru. Ovo je problem koji se da riješiti. To je rješiv problem uz minimum dobre volje i kreativnosti.

Kao dio ovih posredničkih aktivnosti, mi smo održali više od 100 sastanaka sa osam političkih stranaka koje su zastupljene u Mostaru i u državnom Parlamentu. Mi smo s njima održali bezbroj telefonskih razgovora, kao i desetine koordinacijskih sastanaka s Upravnim odborom. Upravni odbor je, u stvari, uvijek bio uključen i informiran i pružao nam je podršku za ovaj proces posredovanja na svakom dijelu puta. Nismo radili ništa bez konsultacija s Upravnim odborom.

Loša vijest je da je jednoglasni stav Upravnog odbora da su dvije najveće stranke zastupljene u Mostaru – SDA i HDZ BiH – do sada bile potpuno nefleksibilne i da nisu pokazale nimalo spremnosti da razmotre moguća kompromisna rješenja u Mostaru. Kada smo pokrenuli ovaj proces u oktobru prošle godine s osam stranaka, svaka od njih – uključujući i dvije stranke koje sam

upravo spomenuo – obećale su nam, ne samo visokom predstavniku i meni nego cijelom Upravnom odboru, da će učestvovati u ovom procesu sa očekivanjem da će jedino rješenje biti kompromisno, te prihvatajući da nijedna stranka neće moći postići sve svoje ciljeve. Nažalost, Upravni odbor PIC-a danas je zaključio da ove dvije stranke – SDA i HDZ BiH – nisu ispunile obećanje koje su dali Upravnom odboru, a to je da će sa tim očekivanjem učestvovati u ovom procesu. Ne samo da su odbili sve nove ideje koje su drugi učesnici tog procesa predložili, nego se i dalje tvrdoglavo drže istih onih ideja i istih onih prijedloga koje su imali prije nego što je započeo ovaj proces posredovanja – bez obzira na to što je bukvalno svaki učesnik rekao da te ideje nemaju i neće imati političku podršku da budu usvojene u domaćim institucijama.

S druge strane, dobra vijest je da je većina učesnika ovog procesa do sada pokazala spremnost da razmotre nove ideje koje bi potencijalno mogle dovesti do kompromisnog rješenja.

Mnoge od tih ideja ugrađene su u takozvani kompromisni okvirni dokument o kojem je svih osam stranaka učesnica prvi put razgovaralo prije otprilike dva mjeseca. Jučer ili prekjučer sam vidio napise u štampi u kojima se spominje neki novi dokument. To, u stvari, nije tačno. To je dokument koji je pripremljen prije otprilike dva mjeseca i koji je dobilo svih osam stranaka učesnica.

Važno je da je Upravni odbor PIC-a danas javno i eksplicitno podržao ovaj kompromisni okvirni dokument kao najrealniju osnovu na kojoj se može izgraditi kompromisno rješenje koje će osigurati provedbu odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Jednako važno je to što je Upravni odbor pozvao OHR da provede proces posredovanja do kraja na osnovu krajnje fokusiranih i ciljanih razgovora, koji bi se zasnivali na parametrima iz tog kompromisnog okvirnog dokumenta. A ti parametri sada su još precizniji nego kada je ovaj proces posredovanja počeo, prije nekoliko mjeseci.

Također je važno da je Upravni odbor jasno rekao da će svaka stranka koja ne pristane na takvo kompromisno rješenje snositi odgovornost za činjenicu da nije ispunila uvjete iz Mirovnog sporazuma. A to je sigurno veoma velika odgovornost.

Svih osam stranaka biće pozvano da učestvuje u ovim razgovorima i kada smo neformalno razgovarali sa njima o toj ideji, velika većina stranaka već je pristala da učestvuje u razgovorima na osnovu parametara iz kompromisnog okvirnog dokumenta. Svakako se nadamo da će sve stranke iskoristiti ovu mogućnost da pokušaju konačno riješiti ovo pitanje. Mislim da je to zaista prava prilika da se riješi kriza koja je rezultirala veoma opipljivim posljedicama za ljude koji žive u Mostaru – jedine u ovoj zemlji koji prošle godine nisu mogli glasati. Mislim da je to sramotno. Bili smo svjedoci fiskalne krize koja je imala veoma konkretne posljedice za građane Mostara. Gradsko vijeće Mostara ne funkcioniše, i tako dalje. Sada se pruža prilika da se ovo pitanje riješi i svakako se nadamo i očekujemo da će stranke tu priliku i iskoristiti.